

Datum
2025-10-14

Ärendenr
MSB 2025-08958

Ert datum
2025-06-17

Er referens
KN2025/01049

Enheten för arbete med naturolyckor och
klimatanpassning
Cecilia Alfredsson
010-240 5082
cecilia.alfredsson@msb.se

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: kn.kl@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)

Sammanfattning

MSB ser positivt på att frågan om klimatanpassning ges ökad uppmärksamhet i lagstiftningen. Sammanfattningsvis stödjer MSB de flesta förslag i utredningen, men saknar bland annat ställningstaganden och åtgärder kring skogsbrand, stabila finansieringslösningar och tydligare uppföljning av åtgärder.

MSB är positivt inställt till förslaget att Boverket och MSB får i uppdrag att prioritera översvämningskänsliga kuststräckor med nationellt viktiga värden som bör skyddas mot havsnivåhöjningar, men anser också att det uppdrag som riktats till riksintressemyndigheterna bör omformuleras och istället inkluderas i det gemensamma uppdraget till Boverket och MSB.

MSB tillstyrker även förslaget att en kommun, som vidtar klimatanpassningsåtgärder för att skydda angelägenheter av allmänt intresse, ges möjlighet att ta ut en avgift från de fastighetsägare som gynnas av åtgärden.

Synpunkter på utredningen utifrån aktuellt avsnitt

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet (s.164)

Behovet av klimatanpassningsåtgärder är tydligt och MSB delar i grunden utredningens syn på att klimatanpassningsåtgärder för befintlig bebyggelse inte bör försvåras av strandskydd. MSB anser dock att begreppet klimatanpassningsåtgärd i detta sammanhang behöver förtydligas. Klimatanpassningsåtgärder omfattar en mängd olika åtgärder och omfattar åtgärder för att hantera översvämning, ras, skred, erosion, torka, värmebölja, brand, vattenbrist m.m. varav flera kan ha inverkan på strandnära lägen. Om ytterligare en dispensgrund ska anges behöver det tydliggöras vilka typer av åtgärder det är som anses vara klimatanpassningsåtgärder i detta sammanhang. MSB ser att dispens främst bör beröra frågor om översvämning, ras, skred och erosion.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg (s.169)

MSB är positiva till förslaget och har inga synpunkter.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera (s.190)

MSB instämmer i förslaget att kommunen i översiktsplanen ska redovisa inom vilka områden man avser ta initiativ till fysiska klimatanpassningsåtgärder. Förslaget innebär att det blir tydligare för fastighetsägare och andra organisationer var kommunen planerar förebyggande åtgärder för att kunna bedöma egna risker.

Utredningen bedömer att detta ska göras med hänsyn till de bedömningar som görs enligt annan lagstiftning, exempelvis handlingsprogram enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO), och planen för hantering av extraordinära händelser enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). MSB bedömer att detta kommer att underlätta en samlad och enhetlig syn på risker inom kommunen. Det bidrar även till prioriteringsunderlag för MSB vid fördelning av statsbidrag om kommunen söker för förebyggande åtgärder.

MSB anser dock att hänsyn även bör tas till de bedömningar som görs enligt förordning (2009:956) om översvämningsskydd, där mål och åtgärder för översvämningsskydd ska tas fram.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan (s.197)

MSB instämmer i förslaget att det ska finnas möjlighet att bestämma markreservat för en klimatanpassningsanläggning. Genom att reservera mark i planen skapas en större möjlighet för kommunerna att i framtiden anlägga ett mer omfattande översvämningsskydd. MSB har uppmärksammat behovet av succesiv utbyggnad av skyddsåtgärder i arbetet med hanteringen av bidrag till förebyggande åtgärder för naturolyckor.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför stora risker (s.205)

MSB instämmer i förslaget.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill vidta åtgärder (s.213)

MSB har inga synpunkter i sakfrågan, men vill uppmärksamma att underlag från myndigheten kommer att behövas för att stödja byggnadsnämndernas arbete. För att kunna tillhandahålla ett ändamålsenligt underlag krävs en särskild bearbetning från MSB:s sida i syfte att målgruppsanpassa informationen för kommunerna.

Underlag i form av översvämningsskydd- och stabilitetskarteringar finns för närvarande inte tillgängligt för samtliga kommuner. MSB har tillsammans med SMHI och länsstyrelserna genomfört en prioritering av de vattendrag som bedömts vara mest angelägna att kartera. För att på ett effektivt sätt stödja kommunernas arbete med riskhantering krävs fortsatt finansiering, utveckling och komplettering av dessa karteringar.

Att tydliggöra statens roll och prioriteringar i utbyggnaden av kustskydd - Uppdrag till Boverket och MSB att prioritera kuststräckor med nationellt intresse (s.234)

MSB instämmer i utredningens bedömning att staten bör ta ett större ansvar för att hantera risken för översvämning från havet och att det i närtid bör klarläggas var

Myndigheten för samhällsskydd och beredskapPostadress:
651 81 KarlstadTelefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

översvämningsskydd mot havet bör anläggas. MSB vill betona vikten av att även ta hänsyn till erosionsrisken vid utformning och anläggning av kustskydd.

MSB ser positivt på förslaget att Boverket och MSB ska få i uppdrag att prioritera de kuststräckor där det är av nationellt intresse att befintliga värden långsiktigt skyddas mot översvämningar från havet.

MSB bedömer att uppdraget utgör ett värdefullt komplement till MSB:s pågående arbete enligt förordningen om översvämningsskydd. Uppdraget bedöms även kunna ge samordningsvinster i förhållande till det tidigare regeringsuppdrag MSB haft tillsammans med SGI avseende identifiering av nationella riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

MSB vill dock framhålla att detta förslag som helhet, bland flera¹, synliggör behovet av en nationell fysisk planering där intresseavvägningar mellan samtliga nationella intressen kan omhändertas på ett ändamålsenligt sätt. Behovet av en nationell fysisk planering har de senaste åren växt, också på grund av de krav som följer med som allierad med Nato.

Utredningen konstaterar att en stor del av underlaget kring nationella intressen redan finns tillgängligt. MSB vill uppmärksamma att alla nationella intressen med en lägesbundenhet inte återspeglas i riksintressesystemet. Myndigheter arbetar också med uppdatering av befintliga och utpekanden av nya riksintressen. För att få den samlade bilden behöver även Försvarmakten, sektorsansvariga myndigheter, beredskapsmyndigheter och länsstyrelser delta eller konsulteras inom ramen för uppdraget. MSB instämmer i att uppdraget bör genomföras skyndsamt, men tiden för uppdraget är således en stor utmaning i sammanhanget.

Vidare anser MSB att uppdraget som är ställt till riksintressemyndigheterna (s. 402) ska omformuleras och istället ingå i det uppdrag som ställs till Boverket och MSB. Detta för att ge Boverket information om hur de områden som myndigheterna bedömt vara av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken påverkas av att översvämningsskyddet ökar med stigande havsnivåer. Såvida det är möjligt bör det också ingå att värdera om riksintresset försvagas i det fall det översvämmas återkommande och om anläggandet av ett varaktigt fysiskt skydd mot översvämningar skulle påverka riksintresset, positivt eller negativt. Värderingen kan sedan även vid behov fungera som underlag till den generella värdebeskrivningen av riksintresset.

MSB anser att uppdraget även bör omfatta de områden som myndigheterna bedömer utgör områden som har betydelse för totalförsvaret² och de områden som myndigheterna för tillfället utreder som potentiella riksintresseanspråk.

I det fall regeringen väljer att gå vidare med förslagen om tillvägagångssättet för att säkerställa kustskydd anser MSB att riksintressen för kustskydd i 4 kap. miljöbalken inte ska utgöra ett hinder för utvecklingen av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

¹ SOU 2024:89, SOU 2025:88, SOU 2025:7

² Enligt 3 kap. 9 § första stycket miljöbalken

Samtidigt vill MSB uppmärksamma att det föreligger stora utmaningar i att, tillsammans med Boverket och andra berörda myndigheter, genomföra uppdraget inom den föreslagna budgetramen på 10 miljoner. Uppdraget förutsätter att flera olika kompetenser mobiliseras inom berörda myndigheter, liksom att data behöver inhämtas från externa aktörer, vilket medför ytterligare kostnader.

MSB tolkar vidare att uppdraget är avsett att genomföras vid ett enskilt tillfälle. Det saknas tydlighet kring hur uppföljning ska ske vid framtida förändringar i samhällsutvecklingen. Även totalförsvarets behov kommer att ändras över tid och kan skapa behov av uppdatering och förändring av kustskydd. Myndigheten efterfrågar därför ett klagörande av hur uppdateringar ska hanteras och genomföras över tid, för att säkerställa att resultatet förblir relevant och aktuellt.

En ny lag om fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder (s.269)

MSB instämmer i förslaget. Frågan om medfinansiering har belysts i många utredningar och förslaget innebär ett möjligt instrument att vidta klimatanpassningsåtgärder och kunna få medfinansiering av berörda fastighetsägare.

Bestämmelserna om dammsäkerhet för skyddsvallar bör ses över (s. 316)

MSB instämmer i utredningens bedömning.

Kostnader för staten (s.338)

MSB instämmer i förslaget om att ge länsstyrelserna utökad finansiering för arbete med havsnivåhöjningar och kustskydd. MSB vill dock understryka vikten av att länsstyrelsernas arbete med klimatanpassning ges en långsiktig och stabil finansiering som inte enbart är begränsad till frågor kopplade till havsnivåhöjning. En sådan finansiering bör kunna tillgodoses inom ramen för anslag 1:10.

MSB bedömer att konsekvensen av att medel tas från anslag 2:2 blir att kommuner som sökt statsbidrag kan komma att få vänta längre på ett beslut eller att färre kommuner kan beviljas bidrag.

Uppdraget att lämna förslag på villkor för statliga bidrag till kustskydd som anläggs längs andra kuststräckor (s.399)

MSB anser det positivt att preciseringarna och villkoren för det statliga bidraget till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor utvecklas utifrån resultatet av Boverkets och MSB:s uppdrag och kommitténs arbete.

Det är därför bra att kommittén ska lämna förslag på bidragsvillkor och grund för prioritering vid fördelning av statliga bidrag till kommunala skyddsåtgärder mot översvämningar från havet.

I nuvarande förordning om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor (SFS 2022:1395) finns inte specifika preciseringar eller villkor för vissa typer av förebyggande åtgärder. MSB vill uppmärksamma att ett införande av särskild reglering för kustskydd i den befintliga förordningen skulle kunna skapa en obalans i detaljeringsgraden mellan olika typer av åtgärder. I ett sådant fall kan det finnas behov av

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

en översyn och fler eventuella omformuleringar av förordningen. Om en separat förordning för kustskydd istället skulle övervägas, bör det beaktas att hantering av bidrag kan försvåras, eftersom vissa åtgärder ofta genomförs som kombinerade insatser för att skydda mot flera typer av naturolyckor.

Uppdrag till riksintressemyndigheterna att värdera hur riksintressen längs kusten påverkas av stigande havsnivåer (s.402)

MSB anser att uppdraget som är ställt till riksintressemyndigheterna ska omformuleras och istället ingå i det uppdrag som ställs till Boverket och MSB. Värderingen som rapporteras till Boverket kan sedan även vid behov fungera som underlag till den generella värdebeskrivningen av riksintresset.

Ställningstaganden kring skogsbrand

MSB saknar ställningstaganden och förslag i utredningen kring klimatanpassningsåtgärder för att minska negativa effekter av vegetationsbränder. Åtgärder behövs för att minska risken för antändning, snabb spridning av brand samt förebyggande åtgärder för att begränsa konsekvenserna av en brand som uppstår i vegetationen.

Klimatstudier visar en tydlig ökning av frekvens och längd på högriskperioder för skogsbränder, vilket innebär att bränder både oftare kan uppstå och vara svårare att bekämpa i ett förändrat klimat. Stora skogsbränder kan leda till allvarliga konsekvenser genom förstörd skogsråvara och skador på infrastruktur, samhällsviktiga verksamheter och funktioner samt påverkan på mark genom näringsförluster och ökad risk för erosion.

Även gräsbränder under vår och sommar kan ha allvarliga konsekvenser då de i större utsträckning sker i nära anslutning till samlad bebyggelse och områden där människor vistas. Åtgärder behövs för att minska risken för spridning av brand från vegetation till byggnader eller samlad bebyggelse. Här bör också kulturhistoriska byggnader som finns i skogslandskapet beaktas och behöva tillföras skydd utifrån en klimatanpassad hänsyn och särskilda förebyggande åtgärder mot antändning från vegetation.

Åtgärder utanför den bebyggda miljön

Det är positivt att utredningen har beaktat att förslaget inte ska skapa nya hinder, utan tvärtom kan underlätta klimatanpassningsåtgärder även utanför den bebyggda miljön. MSB vill betona vikten av att planering av klimatanpassningsåtgärder i byggd miljö ska ses ur ett landskapsperspektiv.

I detta ärende har överdirektör Anna Starbrink beslutat. Cecilia Alfredsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Cecilia Looström, verksamhetschefen Anders Edstam, och enhetschefen Mette Lindahl Olsson deltagit.

Anna Starbrink

Cecilia Alfredsson

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984